

Infosessie

OVERDRACHT VAN HET FAMILIEBEDRIJF

Overdracht van het FAMILIEBEDRIJF

Eric L. Spruyt

Notaris-Vennoot *Berquin Notarissen cvba*, Brussel

Docent Hogeschool Universiteit Brussel (HUB), Fiscale Hogeschool
Gastdocent Universiteit Antwerpen Management School (UAMS)

Opvolging in het familiebedrijf een mijnenveld

Kruispunt van disciplines

**Erfrecht – Huwelijksvermogensrecht – Schenkingen –
Vennootschapsrecht**

Verbintenisrecht (koop-verkoop) – Milieurecht - Arbeidsrecht

**Vennootschapsbelasting – Personenbelasting – Successierecht
Registratierecht – Boekhoudrecht – Waarderingsproblematiek**

.... (Bedrijfs)psychologie & Organisatie-advies

Wat zijn de verlangens van de client ?

1. van pater/mater-familias ?

2. van troonopvolger ?

3. van de andere kinderen (niet-actieven)

Objectieven van de ouders

- **Continuïteit van het bedrijf** (droom van een *1.000-jarig imperium*)
- **Opvolger bij voorkeur binnen de familie** (zgn. “*family-buy-out*”)
- **Gelijkberechtiging van de kinderen**
 - Niet noodzakelijk zuivere wiskunde
 - Troonopvolger mag meer in blote cijfers ontvangen (krijgt “risico”-goederen)
- **Zo fiscaal vriendelijk mogelijk**
- **Bij voorkeur met een “oudedagvoorziening”** (beperkt behoud inkomen)
- **Rol van “arbiter”** (vaak indien meerdere kinderen-opvolgers; behoefte aan behoud controle)

Objectieven van het opvolgend kind

- **Behoefte aan een rechtszekere regeling**
- **Regeling op basis van cijfers “nu”** (geen afstraffing later voor eigen gecreëerde toegevoegde waarde)
- **Indien in (tijdelijk) co-eigenaarsschap met andere kinderen => voldoende controle voor uittekenen van beleid**
- **Draak van de financiering** (indien aankoop) – waar geld vinden ? hoe oplossen ?

Objectieven van de andere kinderen (zgn. “Niet-Actieven”)

- **Willen erfrechtelijk ook aan hun trekken komen**
- **Rol ? Rechten ? Plichten ? als “stille”-vennoot indien (tijdelijk) co-eigenaarsschap met Troonopvolger (nood aan “Familiaal Charter”)**
- **Indien tijdelijke instap nodig => uittredingsscenario**

5 GOEDE REDENEN om aan successieplanning te doen

Waarom **NU** denken aan **LATER** ?

- **Fiscale “euthanasie”**
- **Erfenissen komen te laat**
- **Familievrede**
- **De juiste man op de juiste plaats**
- **Continuïteit van het bedrijf**

HELP ! IK HEB GEEN PLAN B !

- Wat zijn de gevolgen ?

Juridisch gevolg => “ONVERDEELDHEID”

- **= nefast voor familiebedrijf, want:**
- Unanimiteit nodig => gevolg: bestuurloosheid !
- *“Niemand kan gedwongen worden om in onverdeeldheid te blijven”
(desgevallend uitoonverdeeldheidtrekking via gerechtelijk weg)*
- *Elke erfgenaam heeft recht op zijn erfdeel in natura !*
- Ook in vennootschapsverband – Schorsing stemrecht (Cfr. W.Venn.: art. 236 (BVBA), 461 (NV) en 360 (CVBA))
- **Geen wettelijke bepalingen die bij voorrang opeising van bedrijf mogelijk maken door bepaalde erfgenamen, ook niet als er men actief werkzaam in was !**

Fiscale gevolg: successierecht slaat toe !

DE SUCCESSIETARIEVEN

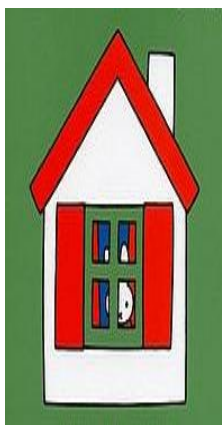
Tariefstructuur VLAANDEREN

SCHIJVEN	Tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten en tussen samenwonenden
0,01 EUR tot 50.000 EUR	3 %
50.000 EUR tot 250.000 EUR	9 %
daarboven	27 %

SCHIJVEN	Tussen broeders en zusters	Tussen anderen	
0,01 EUR tot 75.000 EUR	30 %	45 %	
75.000 EUR tot 125.000 EUR	55 %	55 %	
daarboven	65 %	65 %	

Vlaamse splitting

Fout

Goed

Fout

Inschakeling patrimoniumvennootschap soms nuttig in kader van Vlaamse “splitting”

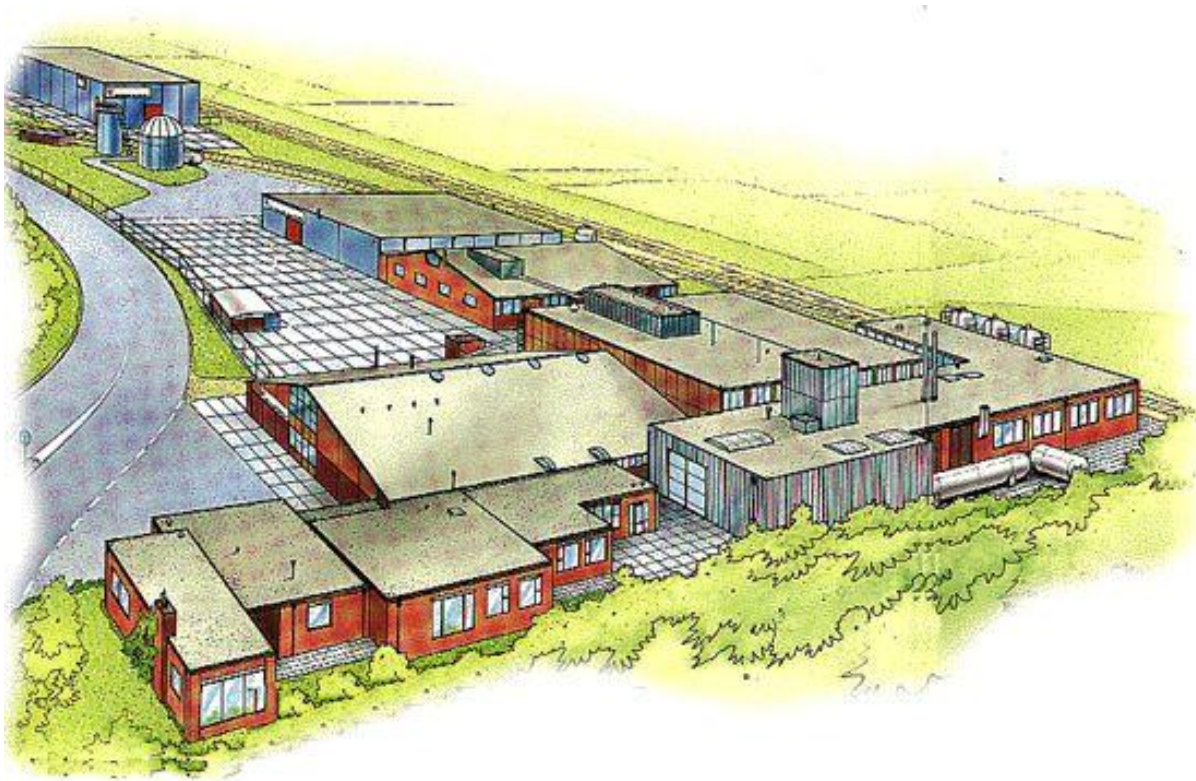
TIP !

- Breng “overtollig” bedrijfsmatig onroerend goed onder in patrimoniumvennootschap
- Onroerend wordt zo roerend !
- Fiscale kost beperkt tot 25 € indien:
 - Inbreng grond
 - Inbreng 100 %-bedrijfsmatig
- Opgelet bij inbreng met “gemengd gebruik” (privé-woonst / beroepsgebruik)
 - Kooprecht (10 % of 12,5% op het geheel !)

GUNSTREGIMES in successierecht ten behoeve van het FAMILIEBEDRIJF

Art. 60bis W.Succ. (Regionaal verschillend)

TARIEF

=> oorspronkelijk **3 %**

=> **thans 0 %**

= afzonderlijke belastbare massa (naast de Vlaamse “splitting”)

NIET RELEVANT is:

- (1) Graad van verwantschap tussen erflater en erfgenaam
- (2) Waarde van de geërfde activa
- (3) Aard van de erfopvolging

VOORWERP VAN DE VRIJSTELLING

(art. 60bis, § 1)

De nettowaarde van:

(1) “Activa door de erflater of zijn echtgenoot beroepsmatig geïnvesteed in een **familiale onderneming**”
= **eenmanszaak**

OF

(2) “de aandelen in een familiale vennootschap of vorderingen op een dergelijke **vennootschap**”

TOEPASSINGSVOORWAARDEN

Art. 60bis Vl.W.Suc.

OP MOMENT VAN OVERLIJDEN

PARTICIPATIEvoorwaarde

- (1) activa of aandelen moeten ...
- (2) in de 3 jaar voorafgaand aan het overlijden
- (3) ononderbroken ...
- (4) voor minstens 50 % toebehoord hebben aan erflater of zijn echtgenoot (of beperkte familiekring)

TEWERKSTELLINGSvoorwaarde

- ***Minstens 500.000 € loonlast in 12 kwartalen vóór overlijden***
- Indien $< 500.000 \text{ €}$ $\Rightarrow$ vrijstelling wordt slechts proportioneel toegepast
- Loonlast wordt beoordeeld op basis van aangiften vereist in kader van sociale wetgeving

Begrip “loonlast”

- = basisloon + andere voordelen in geld of natura + sociale zekerheidsbijdragen die op het loon drukken
- ***Komen NIET in aanmerking***
 - Loonlast huishoudelijke handarbeid i.v.m. huishouding werkgever of zijn gezin
 - Loonlast betaald aan erflater zelf, diens echtgenoot of verwanten in rechte lijn, *in de mate deze overtreft*:
 - 300.000 € in 12 kwartalen vóór overlijden
 - 500.000 € in 20 kwartalen na overlijden

VOORWAARDEN TOT BEHOUD van vrijstelling art. 60bis VI. W.Succ. NA OVERLIJDEN

1ste VOORWAARDE: *BEHOUD VAN ACTIVITEIT*

- gedurende minstens 5 jaar na het overlijden
- ***geen persoonlijke voorzettingsplicht ! =>***
eenmanszaak/aandelen mogen verkocht worden dadelijk na
overlijden door erfgenamen die van vrijstelling genoten
**=> TIP - Best in verkoopsovereenkomst behoud van
activiteit opleggen !**

2de voorwaarde: **BEHOUD VAN TEWERKSTELLING**

- In 20 kwartalen NA overlijden moet loonlast minstens gelijk zijn aan $5 / 3^{\text{de}}$ van loonlast in 12 kwartalen voor overlijden
- Indien *en in de mate lager* => normaal successietarief evenredig verschuldigd

3de VOORWAARDE: BEHOUD VAN BELEGD VERMOGEN & KAPITAAL/VORDERINGEN

- **WAT ?**

= verbod van uitkering of terugbetaling

=> het belegd vermogen in de “familiale onderneming”

=> het kapitaal & de vorderingen in de “familiale vennootschap”

- Gedurende 5 jaar na overlijden

- Sanctie: normaal successietarief wordt *evenredig* verschuldigd

Bv. Kapitaalvermindering ad 25 % = waarde van de aandelen zoals aangegeven op datum van overlijden wordt t.b.v. 25 % belast aan normaal tarief (+ 7% wettelijke intrest) – Idem uitbetaling RC-vordering

- Substitutie is mogelijk

Bv. aflossing obligatie zonder effectieve uitbetaling (omzetting in R/C)

- Dividenduitkering blijft mogelijk indien aangerekend op beschikbare reserves

4de VOORWAARDE: MELDINGSPLICHT

(1) zodra ***in de loop van de 5 jaar*** één van de voorwaarde tot behoud van vrijstelling niet meer is vervuld

=> via aanvullende aangifte

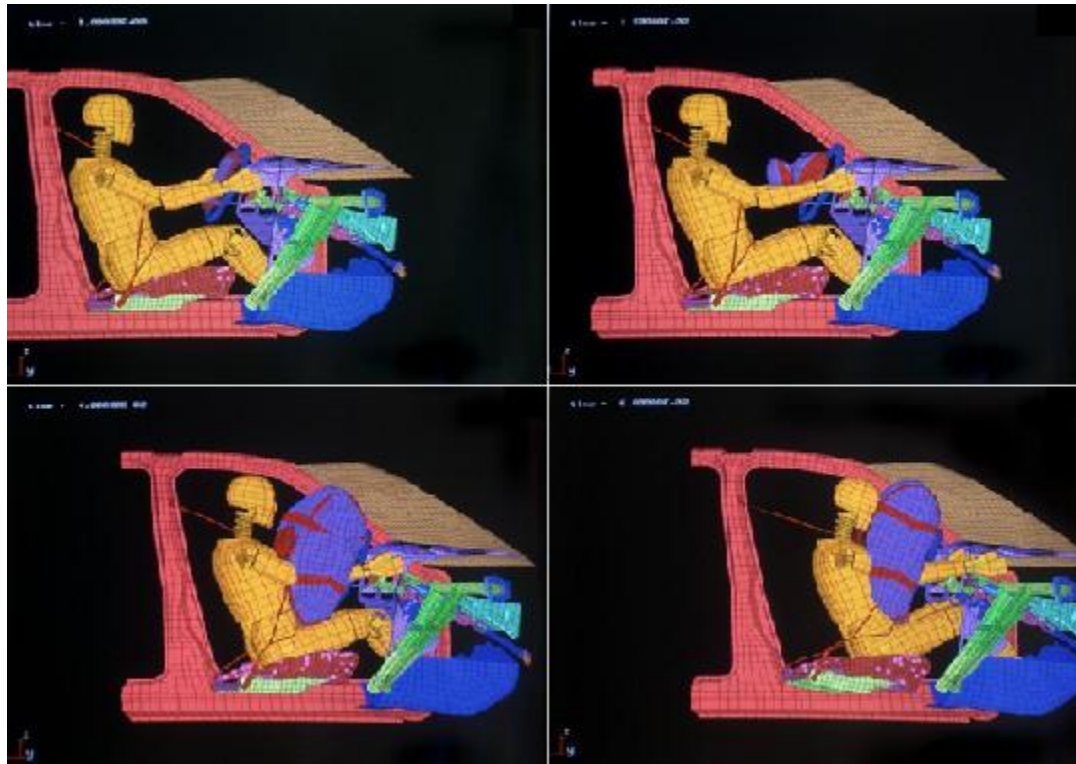
=> binnen 5 maand nadat verschuldigdheid definitief is komen vast te staan

(2) na ***verloop van 5de jaar*** aantonen dat alle voorwaarden tot behoud vervuld zijn gebleven

TIP : inschrijven in agenda !!!

Conclusie : art. 60bis = goede airbag

TECHNIEKEN VAN OVERDRACHT

Overzicht

- 1/ Overdracht aan huwelijkspartner (via huwelijkscontract)
- 2/ Testament (af te raden)
- 3/ Schenking
- 4/ Verkoop

SCHENKING ALS MIDDEL VAN SUCCESSIEPLANNING Sint-Niklaas-politiek is lonend

Schenking = in principe via notaris

- art. 931 Burgerlijk Wetboek
- sanctie: absolute nietigheid

De zoektocht naar VORMVRIJE Schenkingstechnieken

- Notariële schenkingsakte = verplicht registreerbaar !
- Dus = schenkingsrecht

Schenking van aandelen op naam via aandelenregister: NIET DOEN

- af te raden (want = controversieel) !
- pro en contra in doctrine
- meerderheid Belgische rechtspraak: nietig wegens gebrek aan notariële akte !

DE HANDGIFT

Voorwerp van de handgift

- lichamelijk roerende goederen
- aandelen aan **toonder** = OK
- (voorwaarde: effectief gedrukt !)
- aandelen **op naam** NIET mogelijk

De kopzorgen van de schenker

- het Ferrari – syndroom
- het Naaktheids – syndroom
- het Baron - syndroom
- het Heksen - syndroom

De remedies

- ontbindende voorwaarde
- **vervreemdingsverbod**
- **voorbehoud vruchtgebruik**
- last (bv. lijfrente, onderhoudsplicht)

De remedies (vervolg)

- aangepaste vennootschapsstructuur
(Comm VA, Private Stichting, Certificering)
- maatschap
(familiale beleggingsgroep)
- verbod inbreng huwelijksgemeenschap

Wat als de begiftigde voor de schenker sterft ?

Bedingen van terugkeer

- begiftigde vooroverlijdt zonder zelf kinderen na te laten => art. 747 B.W.
- = wettelijke terugkeer
- nadeel: schenker betaalt successierecht op wat hij terugkeert
- **oplossing:** inlassing van ***conventioneel beding van terugkeer***

SCHENKINGSRECHTEN

Het Vlaams schenkingsrecht

ONROERENDE GOEDEREN

SCHIJVEN	Rechte lijn, tussen echtgenoten en samenwoners
0 tot 12.500 EUR	3 %
12.500 tot 25.000 EUR	4 %
25.000 tot 50.000 EUR	5 %
50.000 tot 100.000 EUR	7 %
100.000 tot 150.000 EUR	10 %
150.000 tot 200.000 EUR	14 %
200.000 tot 250.000 EUR	18 %
250.000 tot 500.000 EUR	24 %
boven de 500.000 EUR	30 %

SCHIJVEN	tussen broeders en zusters	tussen ooms of tantes en neven of nichten	tussen alle andere personen
0,01 tot 12.500 EUR	20 %	25 %	30 %
12.500 tot 25.000 EUR	25 %	30 %	35 %
25.000 tot 75.000 EUR	35 %	40 %	50 %
75.000 tot 175.000 EUR	50 %	55 %	65 %
boven de 175.000 EUR	65 %	70 %	80 %

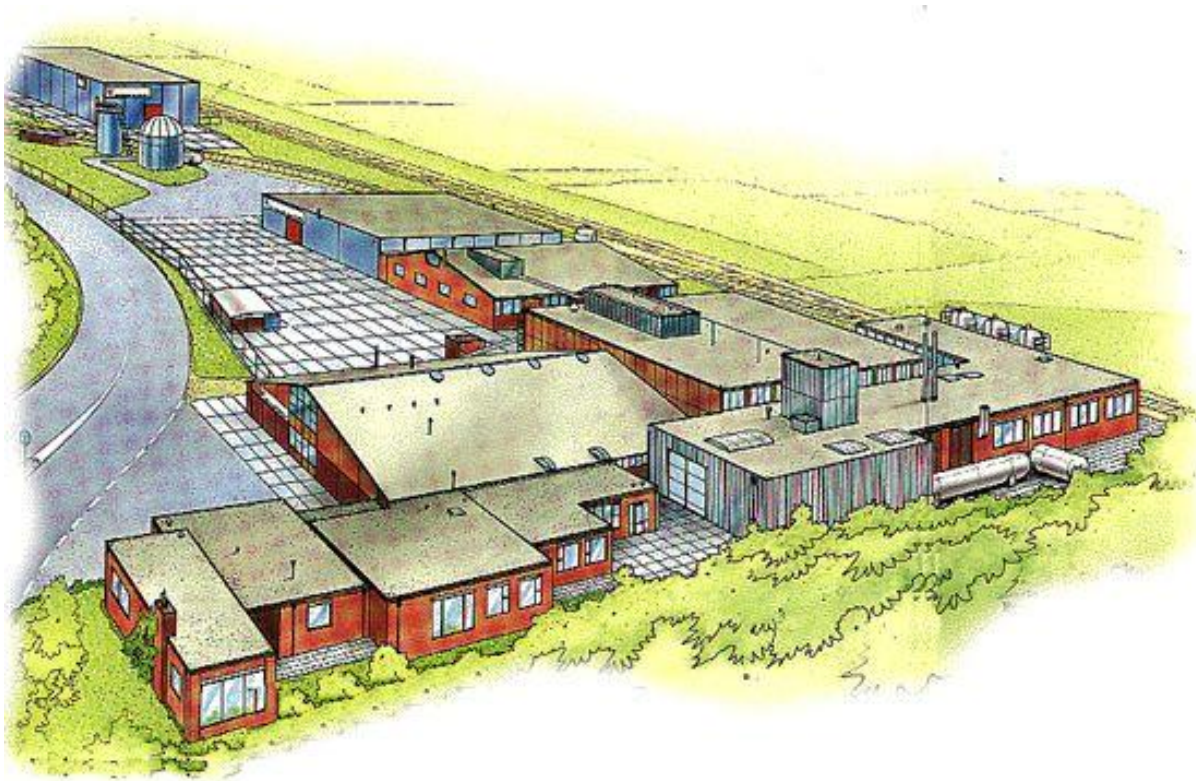
Het Vlaams schenkingsrecht ROERENDE GOEDEREN

- Twee “vlakke tarieven” (flat rate), dus ongeacht hoegrootheid van het geschonkene
- **3 %:** in rechte lijn en tussen echtgenoten
- **7%:** anderen (= belangrijk fiscaal cadeau !!!)

GUNSTREGIME schenking van FAMILIEBEDRIJF

basisprincipes

- **2 %** (Vlaanderen) = “flat” rate
- ongeacht hoegrootheid belastbare waarde
- ongeacht verwantschapsverband
- authentieke akte vereist
- **voorbehoud vruchtgebruik mogelijk** (in Vlaanderen)

Voorwerp van de schenking

- 2 mogelijkheden:
 - (1) een *individuele onderneming* (art. 140bis, 1° W.Reg.)
 - (2) *aandelen van een vennootschap* (art. 140bis, 2° W.Reg.)

Schenking van aandelen van een vennootschap

- alle soorten kapitaalaandelen (ongeacht aard)
- voorwerp van schenking = minstens 10 % stemrecht of minstens 10 % van de totaliteit van de aandelen)
- activiteit: nijverheids-, handels-, ambachts- of landbouwactiviteit, vrij beroep
- **quid patrimoniumvennootschap ? quid holding ? : NEEN**
- komt eveneens in aanmerking: vorderingen op de vennootschap

VERKOOP

van het familiebedrijf

... enkele topics

- **VOORDEEL**

- Geen probleem inzake gelijke behandeling niet-actieven
- Geen erfrechtelijke problematiek

- **NADEEL**

- Financiering
- Eventuele oplossingen:
 - » Banklening in combinatie met holdingstructuur
 - » “Ontvetting” van bedrijf (verwijdering vastgoed)

Art. 918 B.W. = “*booby-trap*” !

- Verkoop op lijfrente of met voorbehoud vruchtgebruik door *decurus* aan één van zijn *erfgerechtigden* wordt **geherkwalificeerd als schenking**
- En wel als schenking buiten deel (dus aan te rekenen op beschikbaar deel => inkorting indien reserve geschonden !)
- Kan enkel worden ontkracht door tussenkomst in verkoop van andere kinderen
- Interessant alternatief = verkoop aan *vennootschap* (bv. holding) van Troonopvolger

Opgelet voor verkoop aan verlaagde “familieprijs”

- Andere kinderen kunnen het voordeel als een schenking kwalificeren

Interessante combinatie schenking – koop

- ***Techniek van “dubbele akte”***
- ***Stap 1:***
 - *Schenking door ouders aan ALLE kinderen in onverdeeldheid*
- ***Stap 2:***
 - *Uitonverdeeldheidtrekking kinderen*
 - *“Troonopvolger” betaalt opleg aan broers / zussen*
- ***Voordeel:***
 - *Juridisch “safe”*
 - *Troonopvolger hoeft eigen deel niet te financieren*

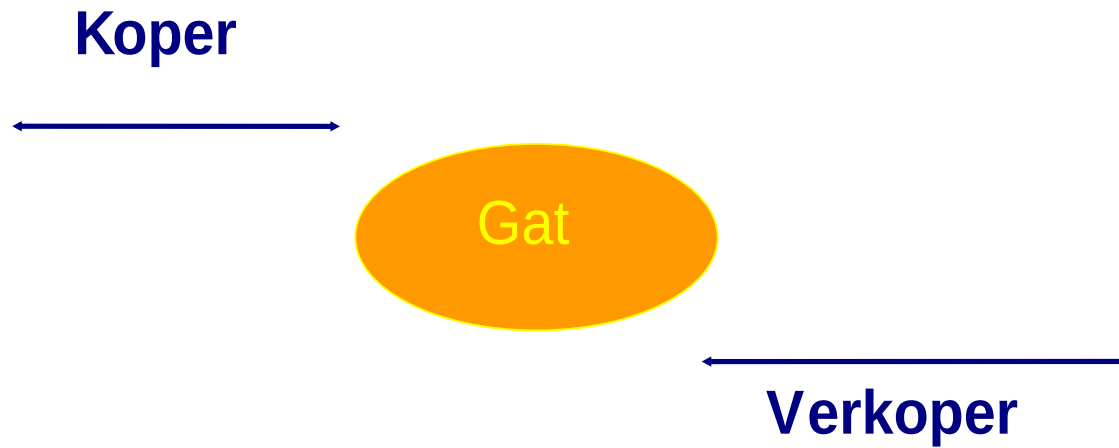

Wat is mijn bedrijf waard?

Advisory

Yann Dekeyser – 2009

Waarde versus prijs

3 groepen van methodes

- Substantieve methode (som bakstenen)
- Economische methode (rendement)
- Marktmethode : op basis van vergelijking

Hoe werkt de economische waardering?

geschat rendement 50.000
(In Euro)

5%	1.000.000
6%	833.333
7%	714.286
8%	625.000
9%	555.556
10%	500.000
11%	454.545
12%	416.667
13%	384.615
14%	357.143
15%	333.333
16%	312.500
17%	294.118
18%	277.778
19%	263.158
20%	250.000

Case study : Kentevelecezenen

Kentevelecezenen

Balans		2008	
Vaste activa	450.000,00	eigen vermogen	1.362.000,00
voorraad	50.000,00	leningen	100.000,00
klanten	12.000,00	leveranciers	50.000,00
cash	1.000.000,00		
	1.512.000,00		1.512.000,00
omzet	500.000,00		
operationele kosten	-200.000,00		
operationele winst	300.000,00		
intrest opbengst	25.000,00		
intrest kost	-6.000,00		
netto resultaat	319.000,00		
belastingen	-108.460,00		
winst na belastingen	210.540,00		

Case study 2 : Kentevelecezenen

alternatieve voorstelling

balans

2008

vaste activa	450.000,00	equity	1.362.000,00
voorraad	50.000,00		
klanten	12.000,00		
leveranciers	-50.000,00	Loans	100.000,00
operationele activa	462.000,00		
cash	1.000.000,00		
	1.462.000,00		1.462.000,00

alternatieve voorstelling

Omzet	500.000,00
operationele kosten	-200.000,00
operationele winst	300.000,00
belastingen op op winst	-102.000,00
operationele winst na be	198.000,00
intrest opbrengst	25.000,00
intrest kost	-6.000,00
financieel resultaat	19.000,00
belasting op fin res	-6.460,00
fin res na belasting	12.540,00
netto resultaat	210.540,00

- **vastgoed met latente meerwaarde**
- **overschot aan cash in de vennootschap**
- **fiscale optimalisatie van historische jaarrekeningen**
- **te groot belang van de pater familias**

Yann Dekeyser

Vennoot KPM G Transaction Services

+32 3 821 18 64